

УДК 371.260:378.180.6:538:567:371.24

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ЗАКОНУ УКРАЇНИ “ПРО ВИЩУ ОСВІТУ” У ВІННИЦЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМ. М. І. ПИРОГОВА: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

В. М. Мороз, Ю. Й. Гумінський, Л. В. Фоміна, Т. Л. Полєся

Вінницький національний медичний університет ім. М. І. Пирогова

IMPLEMENTATION OF LAW OF UKRAINE “ABOUT HIGHER EDUCATION” IN VINNYTSIA NATIONAL MEDICAL UNIVERSITY BY M. I. PYROHOV: REALITY AND PROSPECTIVE

V. M. Moroz, Yu. Y. Huminskyi, L. V. Fomina, T. L. Polesya

Vinnitsia National Medical University by M. I. Pyrohov

У світлі інтеграції вищої освіти України в Європейський освітній простір затверджений в новій редакції Закон України “Про вищу освіту” від 01.07.2014 року. Закон встановлює основні засади функціонування системи вищої освіти на принципах автономії вищих навчальних закладів, поєднання освіти з наукою, забезпечення ринку праці кваліфікованими фахівцями. У ВНМУ ім. М. І. Пирогова окремі статті Закону реалізуються з 2009 року разом із запровадженням європейської кредитно-трансферної системи навчання (ЄКТС). З 2014–2015 навчального року статті Закону набули чинності та імплементовані, але деякі з них потребують доповнення та затвердження в новій редакції (Стаття 46. Про автономію вищого навчального закладу. Стаття 56. Про педагогічне навантаження та ін.).

In connection of the integration of higher education of Ukraine in European educational space the Law of Ukraine ratified in a new release “On higher education” from 1. 07. 2014. A law sets basic principles of functioning of the system of higher education on principles of autonomy of higher educational establishments, combination of education with science, providing of labor-market in skilled specialists. In Vinnitsia National Medical University by M. I. Pyrohov separate articles will be realized from 2009 with introduction of the European credit-transfer system (ECTS) teaching. In Vinnitsia National Medical University by M. I. Pyrohov from 2014 – 2015 of articles went into effect and implementation, but some of them require addition and statement at a new release (Article 46. About the autonomy of higher educational establishment. Article 56. About the pedagogical loading and other.)

Вступ. Підписання документа про асоціацію України з ЄС означає реформування української вищої освіти. Процес євроінтеграції вимагає нових підходів щодо системи вищої освіти. У світлі євроінтеграції затверджений Верховною Радою України та підписаний Президентом України від 01.07.2014 року № 1556-VII Закон України “Про вищу освіту” [1]. Цей Закон встановлює основні правові, організаційні, фінансові засади функціонування системи вищої освіти, створює умови на принципах автономії вищих навчальних закладів, поєднання освіти з наукою та виробництвом, самореалізації особистості, забезпечення потреб суспільства, ринку праці та держави у кваліфікованих фахівцях. Відповідно до прийнятого Закону України “Про вищу освіту”, забезпечення навчального процесу у вищих навчальних закладах України, в тому числі й медичних, за європейською кредитно-транс-

ферною системою (ЄКТС) є одним з найважливіших стратегічних завдань вищої освіти України [2].

Основна частина. У новій редакції Закону України “Про вищу освіту” (далі – Закон) сказано, що “...вищий навчальний заклад є окремим видом установи, яка є юридичною особою приватного або публічного права, діє згідно з виданою ліцензією на провадження освітньої діяльності на певних рівнях вищої освіти, проводить наукову, науково-технічну, інноваційну та/або методичну діяльність, забезпечує організацію освітнього процесу і здобуття особами вищої освіти, післядипломної освіти з урахуванням їхніх покликань, інтересів і здібностей” [1]. У ВНМУ ім. М. І. Пирогова окремі статті цього Закону вже реалізуються згідно з наказами МОН та МОЗ України з 2005–2006 навчального року шляхом запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу [3]. Згідно з наказом МОН України від 16.10.2009 року № 943 та листом МОН України № 1/9-119

© В. М. Мороз, Ю. Й. Гумінський, Л. В. Фоміна, Т. Л. Полєся

26.02.2010 року було запроваджено основні засади Європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС) [5]. З 2014–2015 навчального року і далі основні статті Закону набувають чинності та згідно з останньою редакцією (від 28.06.2015, підстава 222-19) імплементуються з 2015–2016 навчального року [1]. *Стаття 7. Документи про вищу освіту (наукові ступені).* У разі здобуття особою вищої освіти за спеціалізацією, ВНМУ ім. Пирогова надає диплом спеціаліста та додаток до диплома європейського зразка, що містить структуровану інформацію про завершене навчання, а саме відомості про назви дисциплін, отримані оцінки і здобуту кількість кредитів ЄКТС, а також національну систему вищої освіти України. *Стаття 10. Стандарти вищої освіти.* У ВНМУ ім. М. І. Пирогова на підставі освітньо-професійної програми за кожною спеціальністю діє навчальний план, який визначає перелік та обсяг навчальних дисциплін у кредитах ЄКТС, послідовність вивчення дисциплін, форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік навчального процесу, форми поточного і підсумкового контролю. На навчальний рік затверджується робочий навчальний план, що відображає інновації, впроваджені у ВНМУ ім. М. І. Пирогова. Для оптимізації та покращення якості освіти були впроваджені та затверджені Вченою радою університету зміни в організації навчального процесу: університет виступив ініціатором повернення виробничої літньої лікарської практики студентів 4 та 5 курсів за розробленою фахівцями університету Типовою програмою з виробничої практики. Для полегшення конвертації оцінок у бали для всіх дисциплін введено уніфіковану шкалу оцінювання успішності студентів перерахунку традиційних оцінок з 5-бальної системи у європейську бальну шкалу оцінювання в системі ЄКТС [2]. Запроваджено єдину залікову книжку для студентів всіх факультетів очної форми навчання (індивідуальний план студента розрахований на 6 років навчання). На кафедрах, що викладають дисципліни з предметів ліцензійних тестових іспитів Крок-1, Крок-2 та Крок-3, введени класичні комісійні іспити. Враховується складова оцінка поточних занять з модуля та екзаменаційна оцінка, що унеможлиблює суб'єктивний підхід щодо оцінювання знань студентів на іспитах. Створення уніфікованих критеріїв, стандартів навчання та систем контролю полягає у впровадженні основних положень ЄКТС [3], а саме взаємовизнання дипломів про вищу освіту, мобільність студентів, наявність ключових документів для вищих навчальних закладів – Каталог курсів, Аплікаційна форма студента, Угода про навчання, Угода про практичну

підготовку та зобов'язання про якість, Академічна довідка, Додаток до диплома європейського зразка та ін. *Стаття 16. Забезпечення якості вищої освіти.* У світлі системи внутрішнього забезпечення якості освіти з метою покращення якості навчання у ВНМУ ім. М. І. Пирогова створений та затверджений вченою радою університету від 30.08.2013 року відділ моніторингу якості освіти, функції якого передбачають перевірку знань студентів та готовність до складання тестових завдань Крок-1, Крок-2 та Крок-3 Центру тестування при МОЗ України для різних категорій студентів (інтернів), здійснення організаційно-технологічної підготовки та проведення претестувань, обробку екзаменаційних бланків відповідей, визначення та оголошення результатів претестування, визначення та аналіз статистичних показників результатів тестування та у випадку їх невалідності інформування ректорату університету. Основна мета відділу моніторингу якості освіти полягає у постійному контролі якості освіти на всіх етапах навчального процесу, включно зі складанням попередніх та передекзаменаційних тестувань студентами (інтернами). *Стаття 26. Основні завдання вищого навчального закладу.* Основними завданнями вищого навчального закладу є... забезпечення органічного поєднання в освітньому процесі освітньої, наукової та інноваційної діяльності. З метою покращення практичної підготовки студентів та оптимізації методики опанування практичних навичок на базі ВНМУ ім. М. І. Пирогова створений Тренінговий центр для опанування практичних навичок студентами та інтернами з клінічних дисциплін на базі запровадження сучасних тренажерів (у т. ч. комп'ютерних тренажерів у світлі державної програми “СКІФ”), муляжів, фантомів, імітаторів для діагностики, лікування та профілактики різних нозологій, Інтернет-технології з наданням пріоритету загальній практиці – сімейній медицині. З метою покращення підготовки спеціалістів-стоматологів планується відкриття університетської стоматологічної поліклініки, як науково-навчального та лікувально-методичного центру. Викладачі клінічних кафедр університету приділяють увагу оволодінню студентами практичними навичками та професійними вміннями, особлива увага акцентується на діагностиці невідкладних станів та наданні медичної допомоги на догоспітальному етапі дорослим і дітям згідно зі стандартами та протоколами МОЗ України. *Стаття 32* свідчить, що діяльність вищого навчального закладу проводиться на принципах автономії та самоврядування, в тому числі він може самостійно проводити фінансово-господарсь-

ку та іншу діяльність відповідно до законодавства та статуту вищого навчального закладу; а також надає можливість для університетів розпоряджатися власними надходженнями, зокрема від надання платних послуг; відкривати поточні та депозитні рахунки в банках. На сучасному етапі при наявності підпорядкування медичних університетів МОНу та МОЗу України не є можливою фінансово-господарська діяльність за неузгодженими положеннями Кабінету Міністрів України та вищих навчальних закладів.

Стаття 33. Структура вищого навчального закладу. Вищий навчальний заклад, що готує фахівців медичного та фармацевтичного профілів... спільно з центральними органами виконавчої влади... , органами місцевого самоврядування можуть утворювати на базі наукових установ, закладів охорони здоров'я, у тому числі тих, що належать територіальним громадам або передані їм, клінічні бази закладів медичної освіти, університетські клініки та лікарні. На сучасному етапі майже всі медичні університети України не мають університетських клінік, що складає проблему для опанування студентами клінічних дисциплін. На даний час студенти відпрацьовують практичні навички на клінічних базах міських лікарень, які вимагають орендної плати за надання приміщень, а також мають інші фінансові претензії до університетів.

Стаття 46. Автономія вищого навчального закладу – це самостійність, незалежність і відповідальність вищого навчального закладу у прийнятті рішень стосовно розвитку академічних свобод, організації наукових досліджень, освітнього процесу, внутрішнього управління, економічної та іншої діяльності, самостійного добору і розстановки кадрів у межах, передбачених цим Законом. Права вищого навчального закладу, що визначають зміст його автономії, визначаються Законом України “Про вищу освіту” і не можуть бути обмежені іншими законами та нормативно-правовими актами. У ВНМУ ім. М. І. Пирогова, згідно з засадами автономії, відбуваються оптимізація навчального процесу шляхом впровадження інноваційних технологій навчання, в тому числі й дистанційних (лекції, семінари, Інтернет-конференції), оновлення навчальних програм, вдосконалення навчально-методичної роботи.

Стаття 56. Робочий час науково-педагогічних, наукових і педагогічних працівників. Максимальне навчальне навантаження на одну ставку науково-педагогічного працівника не може перевищувати 600 годин на навчальний рік. Абзац третьої частини другої статті 56 набирає чинності з 1 вересня 2015 року. У ВНМУ ім. М. І. Пирогова отримані з ЦМК МОЗ України навчальні плани

із змінами щодо розподілу годин за дисциплінами. Готуються нові робочі програми із скороченням годин на 10–20 % за рахунок збільшення кількості годин на самостійну роботу студента (СРС) з кожної дисципліни, що дасть можливість скоротити навантаження викладачів з 900 годин до передбачуваних 600 годин. Таким чином, зменшення максимального навчального навантаження на одну ставку науково-педагогічного працівника до 600 годин на навчальний рік не є підставою для збільшення чисельності штатних одиниць.

Стаття 75. Основні напрями міжнародного співробітництва у сфері вищої освіти. Основними напрямками міжнародного співробітництва вищих навчальних закладів є участь у програмах двостороннього та багатостороннього міждержавного і міжуніверситетського обміну студентами, аспірантами, докторантами, педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками, проведення спільних наукових досліджень... , участь у міжнародних освітніх та наукових програмах, укладання договорів про співробітництво, встановлення прямих зв'язків з вищими навчальними закладами, науковими установами та підприємствами іноземних держав, міжнародними організаціями, фондами тощо відповідно до законодавства. ВНМУ ім. М. І. Пирогова бере участь у міжнародних програмах [4]. Проект програми “Темпус” спрямований на гармонізацію систем вищої освіти України з ЄС. Оскільки магістерські і PhD програми у сфері людської безпеки є новим напрямком у сфері освіти, то розробка навчальної програми потребує підтримки університетів ЄС. Впродовж наступних 3-х років ВНМУ реалізовуватиме багатонаціональний проект, учасниками якого будуть 19 університетів з різних країн. ПРОЕКТ 530644-TEMPUS-1-2012-1-ES-TEMPUS-JPCR HUMAN Security (environment, quality of food, public health and society) on Territories Contaminated by Radioactive Agents – Безпека людини (навколишнє середовище, якість продуктів харчування, здоров'я населення та суспільства) на територіях, забруднених радіоактивними речовинами, фінансуватиметься при підтримці Європейської комісії. Загальна вартість проекту 1 410 095,22 євро. Грант-холдером та координатором проекту є University of Cordoba, Іспанія. В майбутньому планується налагодити контакти з вузами-партнерами Європи та започаткувати обмін студентами та викладачами для взаємознання дипломів про вищу освіту.

Висновки. Реалізація основних статей Закону України “Про вищу освіту” полягає у запровадженні різних форм організації навчального процесу у ВНМУ

ім. М. І. Пирогова в системі ЄКТС. Ключовим завданням є зберегти уніфіковану архітектуру ЄКТС для взаємовизнання результатів навчання та дипломів про вищу освіту (наявність трансферу накопичувальних кредитів, ключових документів, статистичної шкали оцінок ECTS та їх конвертації у національну шкалу) [2]. Нова концепція Закону “Про вищу освіту” полягає у реформуванні вищої медичної школи України у світлі уніфікації та гармонізації національних освітніх

систем з країнами Європи згідно з європейськими стандартами [4]. Реформи у вищих навчальних закладах країн Європи відбуваються у своїх національних рамках, але задекларовані Болонськими угодами зобов'язання у світлі положень ЄКТС дають можливість з боку держави надати кожному студенту шанс здобути освіту світового рівня, стати конкурентоспроможним фахівцем та мати можливість вибору місця праці у будь-якій країні.

Список літератури

1. Закон України “Про вищу освіту” від 01.07.2014 року № 1556-VII (Редакція станом на 01.07.2014). – zakon.Rada.gov.ua
2. Довідник користувача ЄКТС 2009. Брюссель, 6 лютого 2009 р. – <http://www.bologna2009benelux.org>. Веб-сторінка секретаріату Болонського процесу, Бенілюкс 2009. – <http://www.bologna2009benelux.org>.
3. Визначення критеріїв якості в системі безперервного професійного розвитку лікарів та провізорів на основі концепції кредитів 4Ю. В. Вороненко, А. М. Сердюк [та ін.] 44 Медична освіта. – 2007. – № 3. – С. 11–15.

4. Комюніке Конференції міністрів європейських країн, відповідальних за сферу вищої освіти (Лондон 16–19 травня 2007 року). – К., 2008. – Кн. 4. : Основні засади розвитку вищої освіти України. – С. 24–30.

5. Методичні рекомендації щодо запровадження Європейської кредитно-трансферної системи та її ключових документів у вищих навчальних закладах (лист МОН № 149-119 від 26.02.2010 року) / Фікаказ МОН України від 16.10.2009 року № 943 про запровадження у всіх вищих навчальних закладах України Європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС).

Отримано 06.04.15